

Pulski dir: mjesta memorije grada – In giro per Pola: i luoghi di memoria della città, ur. Tanja Kocković Zaborski i dr., Pula: Boris Bogunović (vlastita naklada), 2012., 128 str.

Studenti diplomskoga interdisciplinarnog studija Kultura i turizam Odjela za ekonomiju i turizam „Dr. Mijo Mirković“ Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli postavili su izložbu fotografija „Pulski dir: mjesta memorije grada“ u pulskoj Zajednici Talijana od 16. lipnja do 17. srpnja 2012. godine. Izložbi su prethodili etnografsko istraživanje mjesta memorije grada te razgovori s akterima pulskih događanja od 1950-ih nadalje. Rezultat toga rada može se pronaći u „popratnoj ediciji“, svojevrsnom tiskanom katalogu izložbe *Pulski dir: mjesta memorije grada – In giro per Pola: i luoghi di memoria della città*. Mentorica projekta bila je Tanja Kocković Zaborski, a uz nju u Uredničkom su odboru sudjelovali Boris Bogunović, Nataša Piljan i Sandra Svitich.

Katalog je podijeljen u dvije veće cjeline. Nakon „Zahvale“ svima koji su pomogli u ostvarenju projekta i „Uvodne riječi“ rektora Sveučilišta Roberta Matijašića, prva cjelina (14-43), uz uvodne riječi mentorice Kocković Zaborski, donosi dva grupna studentska rada koja pružaju znanstveni kontekst istraživanja te interpretaciju prikupljenih podataka i tako daju okvir u kojemu bi se tekstovi drugoga dijela valjali čitati. Naime, drugi dio publikacije, pod nazivom „Osobni pogled“ (44-112), na sedamdesetak stranica donosi eseje osamnaest autora, istovremeno i aktera „Pulskoga dira“. Zaključna razmatranja, kojima je cilj ujediniti ove dvije, samo naizgled podijeljene cjeline, nude i smjernice za buduća istraživanja.

Kocković Zaborski u uvodnome tekstu „Kako je nastao »Pulski dir«?“ ističe kako su izložba i katalog rezultat rada na kolegiju Muzejske zbirke i zaštita, na kojemu su studenti etnografskim pristupom željeli istražiti mjesta memorije Pule prikupljanjem sjećanja sudionika glazbenih i kulturnih događanja od pedesetih godina dvadesetoga stoljeća nadalje. Istraživana se mjesta danas već mogu smatrati i tzv. mjestima sjećanja – mjestima koja su tijekom desetljeća utjecala na generacije Puljana tvoreći njihov lokalni i urbani identitet. S druge strane, ti su isti stanovnici svojim djelovanjem u prostoru također oblikovali grad. Interakcija Grada i stanovnika, zaključuje Kocković Zaborski, komunikacija je koju treba istraživati i sačuvati za nove generacije.

U radu „Pulski dir kroz vrijeme“ troje studenata – Nataša Piljan, Boris Bogunović i Sandra Svitich – na temelju podataka koje su dobili od svojih ispitanika rekonstruiraju urbani i generacijski identitet Pule druge polovice dvadesetoga stoljeća. Navode kamo se i kada izlazilo, koje su bile gradske rute i punktovi susretanja te načini kretanja među njima. Iz tih se opisa saznaje i ponešto o životnim stilovima i obilježjima različitih generacija pa se može uočiti i praćenje međunarodnih trendova u glazbi, filmovima, modi i drugo. Kronološki pristup obradi teme i linearno praćenje promjena u društvu u identitetu kroz dekade (jasno označene na marginama teksta) pridonose koherentnosti teksta, ali istovremeno zanemaruju komparativni pristup i dublju interpretaciju značenja generacijskoga identiteta i utjecaja društvenih događanja na njegovu promjenu. To se najbolje ogleda u devedesetima, kada čak i u stilu života pulske mladeži dolazi do radikalne promjene, poput napuštanja Korza (Giardina) kao centra grada, pomicanja vremena noćnih izlazaka i veće konzumacije alkohola, koja ipak nije kontekstualizirana u široj društvenoj slici toga razdoblja.

Grupni studentski rad „Pulski dir kroz *Peticu*“ Ive Peteh, Simone Prpić i Adriana Vranića analizira list Općinske konferencije Saveza socijalističke omladine Hrvatske Pula *Pet*, koji je (neredovito) izlazio puno desetljeće, od 1979. do 1989. godine. Fokus je ovdje na pulskoj glazbenoj sceni i noćnome životu te pogledima mladih pulskih novinara na kulturu mladih. Poseban je naglasak stavljen na *rock* i *punk* scenu kao izazivačke supkulture u socijalističkom sustavu.

Ova dva studentska rada, iako previše deskriptivna, a premalo analitička, stvaraju dobar temelj za razumijevanje drugoga dijela kataloga nazvanoga „Osobni pogled“. Riječ je o esejima osamnaestero autora, mahom poznatih aktera pulske kulturne i društvene scene, različitih generacija, počevši od povjesničara i profesora Miroslava Bertoše do pripadnika alternativne scene Igora Šaponje ili arhitekta Emila Jurcana. Neki su radovi pritom napisani za potrebe izložbe, dok su drugi preuzeti iz drugih medija, koje onda treba i promatrati u kontekstu svrhe i vremena u kojemu su nastali. Širok spektar ličnosti iz različitih polja javnoga pulskoga života nudi i različite pristupe koji, nažalost, nisu poslije etnografski analizirani. Od običnoga autobiografskoga prisjećanja na vlastitu mladost i djelovanje u gradu (Miroslav Bertoša, Anita Pamić, Mirko Mocko), preko introspektivnoga promišljanja (Branko Bratković, Zoran Angeleski) i pokušaja analize umjetničkih

akcija (Boris Domagoj Biletić, Valter Smoković), do pitanja Drugosti (Natalija Grgorinić i Ognjen Rađen, Amir Alagić) te teoretskoga pristupa temi (Boris Bogunović, Boris Koroman), eseji svjedoče o kompleksnosti jednoga vremena i prostora te njegovih aktera.

Na kraju, umjesto zaključka, u „Sažetku“ su rezimirani ciljevi i misao vodilja prilikom stvaranja ovoga kataloga. Iako su vidljivi jasni nedostaci, prvenstveno složeniji znanstveni aparat te kompleksnija analiza primarnih izvora, i sami su autori svjesni da je to tek početni korak prema zahtjevnijem, detaljnijem i dugotrajnijem istraživanju. Važno je istaknuti bogatu grafičku i likovnu opremljenost kataloga koji je sačuvala i brojne fotografije od zaborava nakon zatvaranja izložbe. Zbog toga ovaj je projekt hvalevrijedan pothvat studenata kojima treba oprostiti manjak iskustva i znanja jer su u obliku kataloga *Pulski dir* ponudili strukturu jednoga od mogućih pristupa identitetu Pule koji jest, a i nastaviti će biti, predmetom interesa mnogobrojnih istraživača.

Anita Buhin

Iva Đorđević, *Neistražena*, Buzet: Kaleido, 2012., 188 str.

U izdanju udruge Kaleido pojavilo se 2012. jedno od zanimljivijih izdanja istarske literature – *Ne(istra)žena*, autorice i istraživačice Ive Đorđević. Knjiga, u naslovu satkana od tri riječi u jednoj, složena kao mala kulturno-povijesna zbirka, zemljovid i „ženski vodič kroz Istru“, pomaže nam da sačuvamo dio povijesti na koji bismo i zaboravili ili ga se tek povremeno sjetili. Spisateljica piše o ženama koje su na svoj način obilježile prostor i vrijeme u *Terri incogniti*, njihovim sudbinama i životima. Sastoji se od tri glavna odjeljka: „Magična Istra“, „Svjedokinje vremena“ i „Zvijezde istarsko“, a uz knjigu dolazi i CD sa 16 audiozapisa koji zaokružuju ovaj projekt koji se od performansa i izložbe prenio do knjige i nastavka priče u film, kako i sama autorica najavljuje u uvodu.

Duga Mavrinac je uvodničarka u djelo najavom „*Ne(istra)žena* kao putovanje – identitet kao naracija“. Jasno je secirala ne samo sadržaj knjige, nego i dubine istraživanja Ive Đorđević i ovoga projekta. Upozorava nas kako djelo „ukazuje na šarolikost ženskih sudbina i identiteta“ i kako je